

Konjice.

Miserere Feistriz,
Ora pro nobis Gonobiz,
Cilli heißt aber a nix.

Stara pesem.

Konjice, nemški nekdanj »Ganowitz«, sedaj »Gonobitz« imenovane, so zal trg ob bregovih blagonosne Dravinje v južnem vznožju košatega Pohorja. Deželni zbor štajerski je sklenil, da že letos zgradi prvo železnico z ozkim tirom od Poljčan (ob južni železnici) do Konjic. Morebiti se pa še premisli ter izvoli navadni široki tir in napravi železnico vsaj do Vitanja, če ne še naprej proti Koroškemu. Tako bi se nekoliko zacelila globoka rana, katero so vsekali Konjicam oni kratkovidni sebičneži, ki so nekdanj z velikimi žrtvami odrinili južno železnico daleč proč od Slovenske Bistrice in od Konjic, jedinih poštnih postaj med Mariborom in Celjem. Saj so Konjice in Slovenska Bistrica skoro v premi (ravni) črti med Celjem in Mariborom; železnična proga mimo obeh trgov bi bila krajša, kakor je sedanja. Res, da se Konjice lepo razvijajo, a koliko bolj bi cvetle, da bi jih bila južna železnica že pred 46 leti objela in pritislila na svojo stran, kakor Maribor in Celje! Naša slika (na str. 249.) kaže nam glavni trg konjiški, in sicer od severa proti jugu. Tako ga vidiš, ako se pripelješ iz Slovenske Bistrice in jo zaviješ na desno po senci mimo »Jelena« proti Celju. Po glavnem trgu prideš na »cerkveni trg«, na katerem stoji nadžupnijska cerkev sv. Jurija. V njej je prejel poleg drugih odličnih rodoljubov premil. gosp. dr. Mihael Napotnik, knez in škof lavantinski (dné 20. septembra 1850) sv. krst. Že po vitkem zvoniku, ki gleda visoko čez vse hiše, sklepaš, da je ta hiša božja tudi znotraj lepa. Nepozabni nad-

župnik Jože Rozman, in hkrati njega darežljivi župljani so storili neizmerno veliko za umetelno prenovljenje te starodavne gotiške cerkve. Za cerkvijo stoji šestrazredna ljudska šola, vstric nje pa jednonadstropna kapelanija z vrtom. Nekoliko više na južno stran se vzdiguje nadžupnijski dvor, ki že od 17. febr. t. l. žaluje po svojem poslednjem gospodarju, po Rozmanovem in Ulagovem nastopniku, po rajnem g. nadžupniku in dekanu Francu Mikušu.

Ako jo ubereš s cerkvenega trga naravnost proti Konjiški Gori, ki ti na podobi kaže svoj vrh, prideš do gostoljubnega gradu svetlega kneza Hugona Verijanda Windisch-Grätz-a. Na podobi se pa ne vidi grad in tudi ne uradniško poslopje. Nekdanj je bil ta grad last »belih menihov« kartuzijanov, ki so imeli onkraj Gore svojo najstarejšo naselbino v našem cesarstvu, staroslavni »Zajekloster«. Od nadžupnijskega dvora proti vshodu gre okrajna cesta v Žiče, kjer se združi s svojo sestro, ki pride skozi Tepanje iz Oplotnice in Čadrama. Obe cesti skupaj vežeta gornjo dravinjsko dolino s Poljčanami, Slatino in po najkrajši poti koroško s hrvaško zemljo. Ako ogleduješ stavbe na levi strani slike, zapaziš cerkvi nasproti visoko hišo, ki je bila lastnina rajnega dra. Dragotina Prusa, zdravnika, rojaka in iskrenega narodnjaka konjiškega. Sedaj je last njegove tete, gospe Jozefine Prusove, vdove po ravnotako prerano zvenelem odvjetniku dru. Antonu Prusu. Ta je imel svoj dom v stranski ulici zadaj za Dragotinovo hišo. V onem dolgem poslopju s štirimi zidanimi okni na strehi so spravljene pisarne c. kr. okrajnega sodišča in c. kr. davkarije; okrajni zastop konjiški shaja se pa v poleg stoječi občinski hiši, nad katero se leskeče trški grb s konjičkom belcem v

sredini. V občinski hiši ima tudi »okrajna hranilnica« konjiška svoje blagajnice, med tem, ko nadepolna »Posojilnica« posluje mestni hiši nasproti, v hiši okoličanskega župana. Kar posebno diči Konjice, to je lepo obzidani in z akacijami obsajeni potok, ki izvira tik konjiškega gradu ter preskrbljuje ves trg z najboljšo pitno vodo. V najnovejšem času so obnovili Konjičani vitko soho brezmadežne Device Marije na cerkvenem trgu in nad trškim potokom umetno sestavljeno znamenje sv. Florijana, katerega Konjičani od nekdanj goreče častijo. Poprejšnja leta so dajali Konjičanom njihovi obširni vinogradi lepih dohodkov, sedaj dobivajo svoj živež večinoma z jako rodovitega polja in pa od vsestranske kupčije, ki se utegne še bolj oživiti, če bode nova železnica zvezala Konjice s svetovnimi cestami. Prijateljem domače zgodovine naj še naposled povem, da je stal Tattenbachov sloviti grad na zapadni strani trga, visoko nad podružnico sv. Ane, kjer je skupno grobišče, in kamor nosijo Konjičani svoje drage rajnke k poslednjemu počitku.

J. Voh.

Železniki.

Lepi, potaplajoči se ladiji, kateri preté sovražni valovi morjá, zdi se mi podoben trg Železniki na Gorenjskem. Oddaljen je od Škofje Loke kake tri ure hodá. Razteza se po ozki dolini v vznožju mogočnega hriba Pečane ali Rakitovca skoro četrť ure na dolgost ob reki Sovri. V njem prebiva bistrournno, delavno in bogaboječē, toda zadnji čas zaradi neugodne mu osode večinoma ubožno ljudstvo, ki se peča z želēzarstvom. Čisti, ostrī zrak, bistrē vode in bližnji svetlozeleni bukovi gozdi privabijo poletu včasih kakega odličnega tujca v tihi gorski kraj. Pozimi

je pa todi bolj žalostno, ker mnogo hiš tri mesece ne vidi solnea.

Delé se Železniki v tri dele: Ráčovnik, Trnje in Gorénji Konec. Ves trg šteje 135 hiš, ki so večinoma zidane, bogatejše so pokrite s ploščicami. Prebivalcev so našteli nedavno le dober tisočak. Najlepši je srednji del: todi je baje rastlo v starih časih samo trnje, a dandanes ga krasita dve cerkvi, namreč župna cerkev sv. Antona puščavnika, katero nam kaže natančna slika v tem listu, in podružnica svetega Frančiška Ksav. na Logu zraven Trnja. Ráčovnik in Gorenji Konec je pa vredno ogledati si zaradi velikih fužin in plavžev.

Že v starodavnih časih so ljudje topili rudo blizu Železnikov, kar pričajo kupi stare žindre na Štalici. O železniških fužinah nam pa prvo poročilo govori še-le iz l. 1348. Pri njih so se naselili Frijulci: Giacomo, Zhab, Muron in Monfiodin, ki so prišli, kakor trdi ljudska pripovedka, iz Palmenove in tu sezidali prvo hišo, Palmado, kakor se še sedaj imenuje. Slučajno nam prav to hišo prvo predstavlja slika: stoji ob vodovodu. Kup hlodov kaže, da je zraven nje tudi žaga. Motil bi se pa, kdor gleda na sliko, če bi menil, da cerkev leži više, kakor ta hiša. Obe sta na ravnem v dolini. Vidi se zaradi tega cerkev, kakor da bi stala na višavi, ker je bila napravljena fotografija, po kateri je posneta slika, z višega kraja, najbrže z brega nad Palmado.

Pred letom 1348. zastonj iščemo v zgodovini sledú o Železnikih. Urbarij loškega gospostva frizinških škofov, pod katere je spadala v najstarejših časih vsa okolica, molči l. 1318. o njih še popolnoma. Kmalu potem so se pa Železniki zaradi rudnikov in plavžev naglo dvignili in razširili. Škofje so obsipali Železnikarje s pravicami in